

4. Колосова, Р.П. Социально-трудовые отношения в цифровой экономике [Электронный ресурс] <https://www.econ.msu.ru/sys/raw.php?o=48746&p=attachment>
5. Муратов А.С. Гармонизационный подход в управлении предприятием // Российское предпринимательство. – 2011. – Том 12. – № 4. – С. 64-72.
6. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. — 6-е изд. перераб.и доп. – М.: ИНФРА-М, 2011 - 479с.
7. Трудовой Кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]: федер. Закон от 30.12.2001 № 197 – ФЗ (ред. От 16.12.2019) http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34683/ (дата обращения: 25.01.2020)

Бухгалтерлік есептегі сыртқы экономикалық қызметтің тауар номенклатурасының мәні

Ж.Т. Хишаева¹, М.Б. Бұбархан²

¹Э.ғ.к., бухгалтерлік есеп және аудит кафедрасының доценті

²«Есеп және аудит» мамандығының 1 курс магистранты
zhanat-t2007@mail.ru, bubarhan.marjan@mail.ru

^{1,2}Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме. Қазіргі таңдағы экономиканың және жаңа цифрлық технологияның дамуына байланысты көп жағдайда электрондық құралдарды пайдалану арқылы кез келген операцияны жүзеге асырамыз. Қарапайым тауарды сату барысында да электрондық шот фактураны қолданамыз. Ал электрондық шот фактураны (ЭШФ) арнайы талаптарға сай толтыру міндетті болып табылады. Сол талаптардың бірі ретінде сыртқы экономика қызметінің тауарлар номенклатурасын (СЭҚ ТН) толтыру. СЭҚ ТН арқылы тауарлардың дүниежүзілік бақылауын жүзеге асыру мүмкіндігі бар. Қазақстанға келген немесе Қазақстаннан кеден арқылы шығатын тауарларды арнайы кодсыз бақылау мүмкін емес. Сонымен қатар, СЭҚ ТН коды арнайы уақыт сайын алып қоюлар тізбесі арқылы өзінің шығу белгісін өзгертеді. Оған мысал, ЕЭК Кеңесінің 2019 жылғы 19 желтоқсандағы № 109 шешімімен өзгерісі.

Кілт сөздер: бухгалтерлік есеп, СЭҚ ТН, электрондық шот фактура, тауардың сатылуы, тауарды сатып алу, үйлестірілген жүйе.

Бухгалтерлік есеп кәсіпорында болып жатқан қаржылық операцияларды қағаз жүзінде ұсыну немесе құжатпан куәландыру болып табылады. Сол себепті де, кәсіпорындағы сатып алынған немесе сатылатын тауарлар құжат арқылы қабылданғанда көптеген талаптар қарастырылады. Тауардың сатып алынуы немесе сатылуы қазіргі таңда орта және үлкен кәсіпорындарда тікелей электрондық құжаттар арқылы жүзеге асырылады. Сонымен қатар электрондық құжаттар жалпыға түсінікті болу мақсатында арнайы талаптар бар және сатылған немесе сатып алынған тауарларды дүние жүзілік бақылау мақсатында әр тауарға арнайы СЭҚ ТН бекітілген[1].

2016 жылдың 11 қаңтарынан бастап көптеген бухгалтерлер алдында күтпеген міндет пайда болды - өткізілетін және сатып алынатын тауарлар бойынша олардың алып қою тізбесіне кіруін тексеру үшін КО СЭҚ ТН кодын анықтау. Сыртқы экономикалық қызметтің қатысушылары болып табылмайтын кәсіпорындар үшін бұл міндет көптеген қиындықтар мен мәселелерді тудырады. Ең бастысы-іске асырылатын номенклатура үшін болжамды кодты дұрыс анықтау. 2017 жылдың 1 қаңтарынан бастап Еуразиялық экономикалық одақ аумағында ЕАЭО СЭҚ ТН (жіктеуіштің жаңа редакциясы) қолданылады[1].

СЭҚ ТН мәнін толығымен ашу үшін алып қоюлар тізбесі және алып қоюлар тізбесіне кіретін тауарлар бойынша ЭШФ толтыру ерекшеліктерін қарастыру маңызды болып табылады.

Алып қоюлар тізбесінің пайда болу себебі 2015 жылғы 12 қазанда Қазақстан Республикасының Дүниежүзілік сауда ұйымына (ДСҰ) кіруі туралы хаттама ратификациялануы.

Қазақстанның ДСҰ – ға кіру шарттарының бірі бірқатар тауар позициясы – алып қоюлар тізбесі бойынша тарифтік міндеттемелер болып табылады, ДСҰ жағдайында әкелу мөлшерлемесі Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік тарифі (БКТ) шеңберінде қолданыстағы кедендік баждардан төмен. Тарифтік преференциялар 3 877 тауар позициясы бойынша қабылданған, 2016 жылы преференциялар тек тізімнің бір бөлігіне ғана қолданылған - 1347 тауар позициясы[2].

Мұндай жағдайларда АЭС аумағына тауарларды импорттау Қазақстан Республикасының аумағы арқылы экономикалық жағынан тиімді екені анық. Бұл ретте ЭБҰ – ға мүше басқа мемлекеттердің импорттаушылары тең емес жағдайларда көрсетіледі, бұл Еуразиялық экономикалық одақтың нормаларына қайшы келеді. Әкелу баждары отандық өндірушілерді қорғау үшін демпингке қарсы шаралардың құралы ретінде де қолданылады. Тауарлардың жекелеген түрлері бойынша төмендетілген баждар ішкі өндірісті дамыту үшін кедергі келтіруі мүмкін.

Бұл және Қазақстанның ДСҰ-ға кіруіне байланысты басқа да мәселелерді шешу үшін 2015 жылдың соңында бірқатар халықаралық шарттар жасалды. 2015 жылдың 16 қазанында Бурабай қаласында ЕАЭО мүшелері қол қойған "Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына тауарлардың әкелінуі мен айналысының кейбір мәселелері туралы" хаттама Қазақстанның ДСҰ-ға кіруіне байланысты ЕАЭО аумағында жекелеген тауарлардың қозғалу тәртібін анықтайды. Қазақстан Республикасы Хаттама шеңберінде бірқатар міндеттемелер қабылдады:

- Қазақстан Республикасының аумағында айналыс кезінде алып қоюлардың тізбесіне кіретін тауарлардың есебін ұйымдастыру.

- Алып қоюлардың тізбесіне енгізілген және әкелу баждарының төмендетілген ставкалары бойынша (тізбеде көзделген ставкалар бойынша) Қазақстанға әкелінген тауарларды БЭЖ-ге мүше мемлекеттердің аумағына әкетуге жол бермеу.

Осылайша, тізбеге кіретін тауар Қазақстанға импортталуы мүмкін:

- Немесе баждың төмендетілген ставкалары (ДСҰ ставкалары) бойынша);
- Немесе кедендік баждың стандартты мөлшерлемелері бойынша (ЕАЭО БКТ)[3].

"Электрондық шот-фактуралардың ақпараттық жүйесінде электрондық нысанда шот-фактураларды жазып беру қағидаларын бекіту туралы" ҚР ҚМ 2018 жылғы 23 ақпандағы № 270 бұйрығына сәйкес: Тізбе – ЕАЭО мүше болып табылмайтын мемлекеттердің аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына әкелінетін, оларға төмендетілген баж ставкалары, сондай-ақ осындай мөлшерлемелер мөлшерлері қолданылуы мүмкін тауарлардың тізбесі[1].

ЕАЭО Кеңесінің 14.10.2015 жылғы № 59 "Дүниежүзілік сауда ұйымына қосылу шарты ретінде қабылданған міндеттемелерге сәйкес Қазақстан Республикасының кедендік әкелу баждарының ставкалары қолданылады, Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік тарифі баждарының мөлшерлемелерімен салыстырғанда неғұрлым төмен және осындай баж мөлшерлемелерінің мөлшерлері" шешімімен осындай тауарлардың тізімі анықталды. ЕАЭО СЭҚ ТН коды және атауы Тізбеге енгізілген тауарлар-Қазақстан Республикасының аумағына ЕАЭО мүше мемлекеттердің аумағынан әкелінген тауарлар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында өндірілген, ЕАЭО СЭҚ ТН коды және атауы Тізбеге енгізілген тауарлар.

ЕЭК Кеңесінің 14.10.2015 жылғы №59 шешімі негізінде әрекет ететін ЕТТ ставкаларымен салыстырғанда ҚР-да төмен әкелу кедендік баждары (ДСҰ) қолданылатын тауарлар тізбесіне өзгерістер ЕЭК Кеңесінің 2019 жылғы 19 желтоқсандағы № 109 шешімімен енгізілген[2].

Алып қою тізбесіне енгізілген тауарды өткізу кезінде салық төлеушілерде шот-фактура электрондық түрде жазу бойынша міндет туындайды. Мұндай тауарлар бойынша электрондық шот-фактураларды ресімдеу кезінде құжатты толтырудың кейбір ерекшеліктерін ескеру қажет.

Алып қоюлар тізбесіне кіретін тауарларды өткізу кезінде ЭШФ толтыру ерекшеліктерін қарастырайық. ЭШФ толтыру кезінде 2-бағанда тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер бойынша деректер G бөлімінде көрсетілген шығу тегінің белгісінің мәніне ерекше назар аудару қажет. Шығу белгісі ретінде 1-ден 6-ға дейінгі цифрлық мәні көрсетіледі.

Алып қоюлар тізбесіне кіретін тауарлар мынадай мағынаға ие болуы мүмкін:

- 1-ЕАЭО мүше елдерден ҚР аумағына әкелінген тауарлар;
- 3-ҚР аумағында өндірілген тауарлар.
- 2 және 4 белгілер алып қою тізбесіне кірмейтін Тауарлар үшін белгіленеді.
- 5 белгісі 1-ден 4-ке дейінгі белгілермен жіктеуге болмайтын"өзге" тауарларға беріледі.
- 6 белгі – жұмыстар мен қызметтерді іске асыру кезінде[1].

Егер кәсіпорынның жіктеме қызметін көрсететін кедендік ресімдеу жөніндегі мамандарға жүгіну мүмкіндігі болса, онда мамандарға жүгіну тиімді. Егер мұндай мүмкіндік болмаса, онда жіктеуді өз бетінше орындауға тура келеді.

Тауарларды бірыңғай жіктеу трансшекаралық мәмілелерге қатысушыларға және операцияны бақылайтын мемлекеттік органдарға қажет. Бұл міндетті Халықаралық саудаға қатысушы барлық елдер өздері үшін белгілі бір нысанда шешті. Қазақстанда қолданылатын ЕАЭО СЭҚ ТН жіктеуші халықаралық жіктеуіштерге негізделген, онда сол базалық тәсілдер мен кодтау жүйесі (белгілі бір деңгейде) қолданылған.

Тауар жіктеуіштерінің түрлері және оларды әзірлеу тарихы.

1988 жылы Дүниежүзілік сауда ұйымы Тауарларды сипаттау мен кодтаудың үйлестірілген жүйесін (Harmonized Commodity Description and Coding System, бұдан әрі – ГС) әзірледі. ГС 21 секцияны, 96 тарауды және 5 мыңнан астам тақырып пен бастырғыштарды қамтитын, номенклатураны шығу/өндіру тәсіліне, өнімнің химиялық құрамы мен пайдалану мақсатына байланысты топтарға логикалық бөлу қағидаттары бойынша құрылған ағаш тәрізді иерархиялық құрылым болып табылады[1].

Үйлестірілген жүйедегі тауарларды жіктеу принциптері:

элементтер әр топта оларды бір белгімен біріктіреді. Жіктеудің барлық буындары дербес болып табылады;

тауарлар бір мезгілде тек бір басты белгісі бойынша жіктеледі;

жіктеу алдымен неғұрлым жалпы белгілері бойынша, содан кейін неғұрлым егжей-тегжейлі (ерекше) жүзеге асырылады[1].

ГС жүйесіндегі тауар коды араб цифрларымен көрсетіледі және 6 цифрдан тұрады. Бірінші екеуі тарауды сәйкестендіреді, екінші екеуі – тақырып, соңғы сандар – бөлім (тауар позициясы). Мысалы, ГС өнімнің коды "үрме бұршақ" - 070820, "сұлы" өнімі 100410 "тұқымдық сұлы" немесе 1000490 "тұқымдық сұлы" ретінде жіктелуі мүмкін.

Үйлестірілген жүйе номенклатураның көптеген ұлттық жіктемелерінің негізінде жатыр. Қазіргі уақытта жүйелеуді оның негізінде 180-нен астам ел атқарады. Тауарларды кодтаудың үйлестірілген жүйесі, егер бұл қажет болса, мысалы, мемлекеттің қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін (статистикалық мақсаттарда, кеден тарифтерін және т.б. орнату мақсатында) ДСҰ қатысушыларының ұлттық заңнамасы шеңберінде кодты ұлғайту (оны нақтылау) мүмкіндігіне жол береді. Бұл ретте кодтың алғашқы алты белгісі ұлттық сыныптамаларда өзгерістер мен толықтыруларсыз қолданылуы тиіс. 2017 жылдың 1 қаңтарынан бастап Үйлестірілген жүйенің (Harmonized System 2017) жаңа редакциясы қолданылады[2].

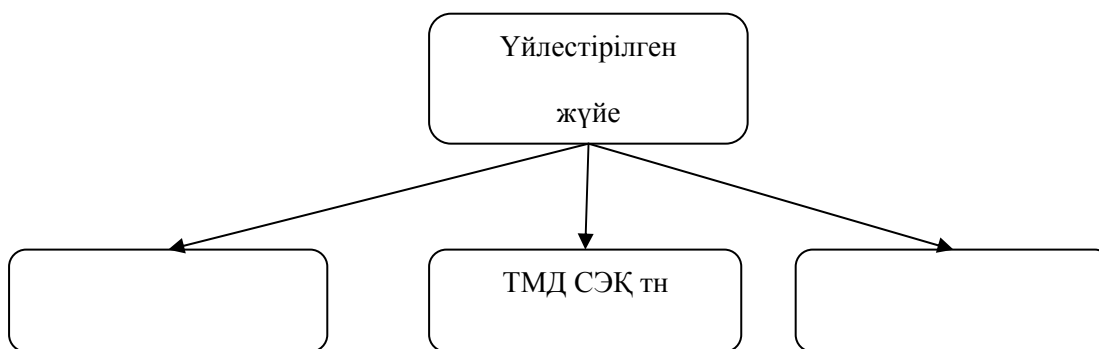
Еуропалық Одақта "құрамдастырылған номенклатура (құрамдастырылған номенклатура CN CN)" стандарты - ДСҰ МС-ға негізделген ЕО тауарларының жіктеуіші пайдаланылады. Тауардың CN-коды 8 символдан тұрады, оның алғашқы 6-сы ДСҰ МС бойынша тауар кодына сәйкес келеді. ЕО-да кедендік тарифтерді айқындау үшін СЭҚ ТН-код (қоғамдастық тарифін қорғау бойынша; Еуропалық Қоғамдастықтың интеграцияланған Кедендік тарифі) пайдаланылады.

ССРО-да мемлекет ДСҰ-ға қосылғаннан кейін ДСҰ ГС-ға негізделген ССРО СЭҚ ТН жіктеуіші әзірленді. КСРО ыдырағаннан кейін қатысушы елдер ТМД СЭҚ ТН қабылдады (1997 жылдан бастап қолданылады).

ЕАЭО қатысушы елдер Кеден одағы құрылған сәттен бастап КО СЭҚ ТН жіктеуішін пайдаланады. 2017 жылдың 1 қаңтарынан бастап Кеден одағына мүше-мемлекеттер жіктеуіштің жаңа редакциясын - ЕЭО СЭҚ ТН пайдалануға көшеді. Бұл классификаторлар ДСҰ ГС кодтарының жүйесіне негізделген, бірақ үлкен детализацияға ие. Мысалы, КО СЭҚ ТН (ЕАЭО СЭҚ ТН) 10 таңбалы кодтар қолданылады. Жалпылама және толығырақ түсіну үшін 1-сурет ұсынылған.

Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің тауар номенклатурасымен (бұдан әрі - ЕАЭО СЭҚ ТН) – бұл ЕАЭО қатысушы елдердің кедендік операцияларында, соның ішінде бірыңғай кедендік тарифті айқындау мақсатында қолданылатын сыртқы экономикалық қызметтің тауар номенклатурасының жіктеуіші.

Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік тарифі (ЕАЭО БКТ) – бұл Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына сәйкес жүйелендірілген үшінші елдерден Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелінетін тауарларға қолданылатын кедендік әкелу баждарының мөлшерлемелері жиынтығы[3].

Сурет-1. СЭҚ ТН-ның қалыптасуы

Тауар номенклатурасының жіктеуіші Дүниежүзілік кеден ұйымының (ДСҰ МС) тауарларын сипаттау мен кодтаудың үйлестірілген жүйесіне және Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауарлық номенклатурасына (ТМД СЭҚ ТН) негізделген.

Сыртқы экономикалық қызметтің тауар номенклатурасын ЕАЭО комиссиясы бекітеді:

- 2012-2016 жылдары "Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасын және Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік тарифін бекіту туралы" ЕЭК Кеңесінің 2012 жылғы 16 шілдедегі № 54 шешімімен бекітілген жіктеуіш әрекет етті (31.12.2016 - КО СЭҚ ТН).

- 01.01.2017 ж. Бастап жіктеуіштің жаңа редакциясы «Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметі үшін бірыңғай тауар номенклатурасына және Еуразиялық экономикалық одақтың бірыңғай кедендік тарифіне өзгерістер енгізу туралы» ЕЭК Кеңесінің 2016 жылғы 10 қазандағы № 101 шешімімен бекітілген[1].

Тауар номенклатурасының әрбір элементінің коды, атауы, қосымша өлшем бірліктері және әкелу бажының ставкасы болады. Классификатордағы өзгерістің негізгі бірлігі килограмм болып табылады.

ЕАЭО СЭҚ ТН 21 бөлімнен, 97 топтан тұрады және 15 мыңнан астам элементтен тұрады.

ЕАЭО СЭҚ ТН кодының құрылымын қарастыра болсақ.

ЕАЭО СЭҚ ТН бойынша тауар коды 10 белгіден тұрады және бес деңгейлі детализацияға ие:

- Бірінші екі Сан бөлімді анықтайды (Жіктеуіште барлығы 21 бөлім).
 - Келесі екі тауарлар тобын анықтайды. Әдетте топ төрт белгі түрінде ұсынылады: бөлім коды + топ коды.

- Бесінші және алтыншы таңбалар тауар позициясының деңгейін анықтайды. ЕАЭО СЭҚ ТН кодының алғашқы алты саны ГС номенклатурасына сәйкес келеді.

- 4 және 5 детализация деңгейлері (8-10 код белгілері) тауар позициясын егжей-тегжейлі нақтылайды (егер бұл қажет болса)[3].

Тауардың кодтық белгілеуінің алғашқы алты элементі ДСҰ ГС номенклатурасына сәйкес, жетінші және сегізінші символдар-Еуропалық Қоғамдастықтың құрамдастырылған номенклатурасына, тоғызыншы белгісі ТМД СЭҚ ТН.

Номенклатуралық позицияның нақты жіктелуі үшін тауардың құрылымы мен мақсатын (оның анықтаушы қасиеттерін), жұмыс принципін (негізгі функцияларды бөле білу), ол дайындалған материалды жақсы білу қажет, кейде тауарды дайындау технологиясын да білу қажет.

Жүйелеу төрт негізгі өлшемге негізделген:

- Өнім дайындалған Материал (физикалық-химиялық құрамы).
- Бұйым түрі.
- Тауардың мақсаты, оның негізгі функциялары.
- Өңдеу (қайта өңдеу) дәрежесі).

СЭҚ ТН кодын анықтау ережесі ретінде Қазақстан Республикасы Кеден кодексінің (бұдан әрі – ҚР ЕК) ережелеріне сәйкес СЭҚ қатысушысы кедендік шекара арқылы өткізілетін тауардың кодын дербес айқындайды. Тауарларды декларациялау кезінде дұрыс сыныптамау анықталған жағдайда, кеден органы тауарларды сыныптауды дербес жүзеге асырады (ҚР ЕК 78-бабының 3-тармағы)[2].

Кеден ісі саласындағы уәкілетті тұлғалар мүдделі тұлғаның сұрау салуы бойынша тауарларды жіктеу туралы алдын ала шешімдер қабылдайды (ҚР ЕК 78-бабының 8-тармағы).

Кеден одағына мүше мемлекеттердің заңнамасында айқындалған кеден органдары оларды жариялауды қамтамасыз ете отырып, тауарлардың жекелеген түрлерін жіктеу бойынша шешімдер

қабылдауы және түсініктемелер беруі мүмкін (Кеден одағы Кеден кодексінің 52 - бабының 6-тармағы).

Кеден органдарының ұсыныстары негізінде сыртқы экономикалық қызметтің тауар номенклатурасын біркелкі түсіндіруді қамтамасыз ету мақсатында Кеден одағының комиссиясы (Еуразиялық экономикалық комиссия) тауарлардың жекелеген түрлерін жіктеу бойынша шешімдер мен түсіндірмелерді қабылдайды және жариялайды (Кеден одағы Кеден кодексінің 7-тармағы).

Тауарларды дербес жіктеу басталар алдында ЕЭК немесе Қазақстан Республикасының кеден органдары тарапынан ұқсас тауарларды жіктеу бойынша жарияланған шешімнің болуын тексеру қажет.

Әдебиеттер тізімі

1. pro1c.kz
2. Қасымова А.Ғ., Темірбекова Л.А. Экономикалық талдау. – Қарағанды, 2015. – 252-318б.
3. Федотова Г.Ю. - Товарная номенклатура внешнеэкономической деятельности –Троицкий мост. - Оқулық – 408б.

Құрылыс ұйымдарында аудит жүргізу әдістемесін жетілдіру

Ж.Т. Хишаева¹, А.Н. Кабдуллина²

¹Э.ғ.к., бухгалтерлік есеп және аудит кафедрасының доценті

²«Мемлекеттік аудит» мамандығының 1 курс магистранты
zhanat-t2007@mail.ru, kabdullinaaika@mail.ru

^{1,2} Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме. Бұл мақалада құрылыс саласындағы аудитті дамыту мәселелері қарастырылады. Құрылыс аудитінің құрамдас түрлері ұсынылған. Тексеру блоктарын және өзара байланысты рәсімдер тізбесін бөле отырып, құрылыстағы аудиторлық тексерудің тереңдетілген және кеңейтілген бағдарламасы ұсынылды. Құрылыстағы қаржылық есептілікті алдын ала зерттеу әдістері берілді.

Кілт сөздер: құрылыс аудиті, аудит, әдістеме, бағдарлама, әдіс.

Бүгінгі таңда отандық аудит мүдделі пайдаланушыларды сенімді ақпаратпен қамтамасыз етуде маңызды рөл атқаратын қазіргі заманғы экономика институты болып табылады. Сондай-ақ, аудитті жүргізудің, оның ішінде құрылыс жүргізудің салалық әдістемелерінің болмауы да жедел шешуді талап ететін маңызды проблема болып табылады. Аудиттің салалық бағыты жүргізілетін аудиторлық рәсімдердің сапасы мен тиімділігін арттыру кепілі болып табылады. Күрделі құрылыс өндірістің барлық салаларында негізгі қорларды дамытудың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады [1, 5 б.].

Құрылыс өндірісінің технологиясы шаруашылық жүргізуші субъектілердің аналитикалық және синтетикалық есебін ұйымдастыруға әсер ететін бірқатар ерекше ерекшеліктерге ие [2, 6 б.].

Объектінің құрылыс аудиті жүргізілетін немесе жүргізілген құрылыс жұмыстарының сапасы мен көлемін тексеру, сондай-ақ жүргізілген жұмыстардың және пайдаланылған құрылыс материалдарының нақты құнын және мердігер беретін атқарушы құжаттаманың деректерін салыстыру үшін жүргізіледі. Сондай-ақ сапалы тексеру қаржы-техникалық аудит пен қаржы-техникалық мониторингті қамтуы мүмкін.

Құрылыс аудитінің түрлері. Тапсырыс берушінің мақсаттарына байланысты құрылыс аудитінің мынадай түрлері жүзеге асырылады:

- Аудит жүргізу кезінде объектіде жүзеге асырылған жұмыстардың сапасына, көлеміне және құнына құрылыс аудиті.
- Объектіні салу, жөндеу немесе қайта жаңарту жобасын іске асыру барысында оңтайлы кезеңділікпен жүзеге асырылатын және мыналарды қамтитын объектінің тұрақты құрылыс аудиті:
 - жүргізілетін жұмыстардың сапасын тексеру;
 - мердігерлер төлеуге ұсынатын атқарушылық сметалық құжаттаманы тексеру;
 - мердігердің деректерін нақты көлемдермен және жүргізіліп жатқан жұмыстар мен пайдаланылатын құрылыс материалдарының құнымен салыстыру.

Аудиторлық тексеру-бұл өте күрделі процесс. Аудитор өз жұмысының жоғары сапасына қол жеткізуге ұмтылуы тиіс (яғни аудиторлық тәуекелді барынша азайту). Коммерциялық ұйым болып